

Nr 122.

Av herrar Westman och Björnsson, *angående bibliotekariens vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping placering i lönegrad.*

Vid det år 1926 inrättade stifts- och landsbiblioteket i Linköping hänfördes bibliotekarien genom riksdagens beslut till lönegraden B 24. Härigenom erhöll chefen för den nya institutionen en ställning i lönehänseende, som placerade honom två lönegrader under den, som av såväl sakkunniga myndigheter som ock av Kungl. Maj:t ansetts böra tillkomma ifrågavarande befattningshavare.

I Kungl. Maj:ts proposition (1926 nr 48) hade föreslagits lönegraden B 26, d. v. s. samma lönegrad, till vilken förste bibliotekarier vid Kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken äro hänförda. Departementschefen framhöll härvid, att då det gällde chefskapet över en så omfattande och kvalificerad institution som den ifrågasatta, där det värdefulla dåvarande stiftsbiblioteket komme att ingå som en väsentlig del, han icke funne lönegraden B 26 vara för högt tillmätt. I samband härmed erinrades om, att landsarkivarierna vid 1925 års riksdag blevo hänvisade till denna lönegrad. Departementschefen underströk ytterligare, att, då han för chefen för stifts- och landsbiblioteket i Linköping tillstyrkte lönegraden B 26, detta skedde med väsentligt aktgivande på värden av det gamla stiftsbiblioteket — det femte i ordningen av landets större bibliotek — och att ett bifall härtill icke finge anses prejudicerande för motsvarande krav från andra håll, där samma förutsättningar icke vore för handen.

Bland de myndigheter, vilka tillstyrkt lönegraden B 26, torde i avseende på förtrogenhet med här förevarande fråga främst böra nämnas riksbibliotekarien, skolöverstyrelsen och domkapitlet i Linköping.

Sistnämnda myndighet, dåvarande stiftsbibliotekets principal, hade i känsla av sitt ansvar för tillgodoseende av Linköpingsbibliotekets betydande vetenskapliga uppgift funnit angeläget påyrka högre kompetensfordringar för det nyorganiserade bibliotekets chef än de, vilka av de s. k. bibliotekssakkunniga föreslagits för landsbibliotekens föreståndare. Med detta krav på högre kompetens förband domkapitlet sitt livliga tillstyrkande av bibliotekschefens placering i lönegraden B 26. Riksbibliotekarien, som även varit bibliotekssakkunnigas ordförande, anslöt sig i underdånigt yttrande av den 5 oktober 1925 helt till domkapitlets ståndpunkt såväl vad beträffar kompetensen som tjänsteställningen: han funne det rätt och billigt, att chefen för ett så stort bibliotek som landsbiblioteket i Linköping efter omorganisa-

tionen faktiskt komme att bliva, åtnjöte samma löneförmåner som avdelningsföreståndarna i Kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken och att till följd härav också kompetensfordringarna höjdes till de för inträde vid statsbiblioteken gällande. Även skolöverstyrelsen förordade varmt i underdånigt yttrande av den 1 december 1925 linköpingsbibliotekariens placering i lönegraden B 26: överstyrelsen ville därvid, vad speciellt detta bibliotek anginge, framhålla de mycket höga krav, som måste ställas på den person, som förestår biblioteket, med hänsyn å ena sidan till bibliotekets rika äldre bok- och handskriftsbestånd, å andra sidan dess viktiga uppgift som centralbibliotek.

Riksdagens beslut att utan angiven motivering likväl för här ifrågasvarande befattning fastställa lönegraden B 24 har senare föranlett tvenne framställningar åsyftande en förändring till likhet med Kungl. Maj:ts förslag år 1926, nämligen dels en av bibliotekarien vid stifts- och landsbiblioteket ingiven, den 6 oktober 1928 dagtecknad hemställan till Kungl. Maj:t, dels en av bibliotekets styrelse den 25 september 1929 avgiven underdånig skrivelse. Förstnämnda framställning har livligt tillstyrkts av riksbibliotekarien och skolöverstyrelsen. Sistnämnda myndighet yttrar bland annat, att »det skulle vara mycket olyckligt, om till chef för ett bibliotek av Linköpings biblioteks betydelse kunde tänkas söka endast personer, som ej hade utsikter att vid de större biblioteken erhålla befordran till förste bibliotekarier, eller ock att en förtjänt bibliotekarie skulle se sig nödsakad att inom kort av ekonomiska skäl söka förste bibliotekarietjänst vid dylikt större bibliotek.

En jämförelse mellan kraven på bibliotekarien vid Linköpings stifts- och landsbibliotek och kraven på landsarkivarierna lär också giva till resultat, att bibliotekarien med hans olikartade och krävande arbetsuppgifter och hans ställning gent emot andra bibliotek inom länet i varje fall ingalunda bör placeras lägre än landsarkivarien, vilken åtnjuter lön enligt lönegrad B 26.»

Departementschefen har i årets statsverksproposition uttalat, att han anser, att vägande skäl för en höjning av bibliotekariens avlöning förebragts. Då emellertid en liknande framställning under 1928 av Kungl. Maj:t remitterats till 1928 års lönekommitté och då ecklesiastikministern icke finner det tillrådligt att upptaga till separat behandling detta lönerегleringsärende, anser han att frågans avgörande bör uppskjutas till det stora spörsmålet om en allmän lönerегlering blir aktuellt.

Det av acklesiastikministern åberopade skälet torde icke kunna anses avgörande för riksdagens ställningstagande till denna fråga. Enligt vad vi hava oss bekant har nämligen 1928 års lönekommitté i skrivelse till finansministern av den 19 november 1929 meddelat, att kommittén funnit det ogörligt att *jämsides* med sitt övriga arbete taga någon som helst befattning med de separata lönefrågor, vilka genom kungl. remisser i stort antal

överlämnats till kommittén. Vid sådant förhållande torde det av ecklesiastikministern åberopade hindret för ett omedelbart upptagande av denna lönefråga icke föreligga, och vi ha därför ansett oss böra på detta sätt bringa ärendet under riksdagens prövning.

Det torde knappast kunna förnekas, att frångåendet av Kungl. Maj:ts förut omnämnda förslag av 1926 med avseende på bibliotekariens löneställning i själva verket innebar ett till sina konsekvenser mycket allvarligare ingrepp i den framlagda organisationsplanen för nya biblioteket, än vad ett flyktigare påseende måhända ger vid handen. Uppenbart är emellertid, att en institution av denna art kommer att för sin utveckling, mer än av några andra omständigheter, bliva beroende av de ledande krafter, som kunna knytas till densamma, och varje ombyte av chef kommer i detta fall att i särskilt hög grad innebära en för varje gång på nytt förlorad, värdefull fond av personlig kontakt med verksamhetsområdet. Men framför allt förutsätter ett tillgängliggörande och tillhandahållande för forskningen av de stora, ännu allttjämt onöjaktigt katalogiserade och därför bristfälligt kända samlingarna i Linköpings bibliotek ett planmässigt arbete på längre sikt. Genom för låg placering av bibliotekarien i lönehänseende äventyras, med ett ord, just den kanske mest värdefulla vinst man hoppats ernå genom omorganisationen av det gamla stiftsbiblioteket, nämligen en garanti för att alltid vid biblioteket kunna påräkna en fullt initierad och kvalificerad ledare. Nu gällande, genom 1926 års riksdagsbeslut tillkomna lönebestämmelser för bibliotekarien vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping kunna icke sägas giva sådan garanti. Befattningen ifråga, som enligt vad samstämmigt betygats av sakkunniga myndigheter, är en ansvarsfull och krävande chefspost, har i lönehänseende fått en placering, som utan tvivel kommer att förläna densamma karaktär av en passeringstjänst, till vilken en ansökan eller vid vilken ett längre eller kortare kvarstannande huvudsakligen kommer att bestämmas av växlande befordringsutsikter på biblioteksbanan. Det nuvarande ekonomiska vederlaget i tjänsten torde nämligen med bestämmdhet kunna sägas varken vara ägnat att uppmuntra till beständighet vid befattningen eller tillåta relativ frihet från beroende av annat förvärvsarbete.

En omständighet, som vid lönefrågans behandling år 1926 kan tänkas hava påverkat riksdagens beslut, var en viss ännu kvarstående oklarhet beträffande fordringarna på bibliotekariens kompetens. Som ovan antytts hade lönegraden B 26 av de tillstyrkande myndigheterna sammanställts med ett krav på höjning av kompetensfordringarna till likhet med de för inträde vid de stora statsbiblioteken gällande. I Kungl. Maj:ts proposition var emellertid denna fråga ännu så tillvida lämnad öppen och ställd på framtiden som beträffande kompetensvillkoren endast yttrades, att dessa torde böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att fastställa i samband med instruktion för biblioteket. Sedan numera genom instruktionen för stifts- och landsbiblio-

teket i Linköping av den 7 december 1928, med ikraftträdande den 1 januari 1929, den föreslagna högre kompetensen för bibliotekarien fastställts, synas alla skäl tala för att, som en konsekvens härav, även bibliotekariens löneställning regleras till överensstämmelse med vad under dessa förutsättningar ansetts rätt och billigt.

I här ovan berörda underdåniga ansökan har nuvarande bibliotekarien vid stifts- och landsbiblioteket närmare angivit de ekonomiska konsekvenserna av omorganisationen för honom personligen. Härav inhämtas, att före omorganisationens ikraftträdande uppgick stiftsbibliotekariens avlöning (1925/26) av statsmedel till 6 659 kronor (inklusive dyrtidstillägg) och av kommunala medel (för stadsbiblioteket) till 1 800 kronor eller tillsammans 8 459 kronor. Efter omorganisationen — innebärande bland annat stadsbibliotekets lokala sammanförande med stiftsbiblioteket och bortfallande av det kommunala bibliotekariearvodet, i enlighet med de allmänna förutsättningarna för Linköpings stads medverkan — utgjorde den totala lönen (inklusive dyrtidstillägg) år 1927 för bibliotekarien vid stifts- och landsbiblioteket 8 436 kronor, varav dock i verklig kontant avlöning endast uppbyros 7 621:08 kronor (för budgetåret 1928/29 var motsvarande summa 7 701:08 kronor), efter obligatoriska avdrag till pensionsfond och änke- och pupillkassa. I sistnämnda avdrag ingår, enär tidigare anställning vid universitetsbiblioteket i Uppsala och stiftsbiblioteket i Linköping härvid icke fått tillgodoräknas för den nyinrättade befattningen, en retroaktiv befordringsavgift av 322:56 kronor att betalas årligen under 5 års tid. Under loppet av fem år har på grund härav nuvarande bibliotekarien att utbetala i obligatoriska, med tjänsten förenade avgifter sammanlagt icke mindre än 4 074:60 kronor.

I stället för en avsedd och tillstyrkt förbättring av bibliotekariens ställning har sålunda för hans vidkommande det närmaste faktiska resultatet av den omorganisation, vars verkställande i huvudsak ålegat honom, blivit en icke oväsentlig, kännbar försämring i ekonomiskt hänseende.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta, att bibliotekarien vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping erhåller samma placering i lönehänseende som förste bibliotekarie vid statsbiblioteken, d. v. s. i lönegraden B 26.

Stockholm den 20 januari 1930.

K. G. Westman.

Edv. Björnsson.